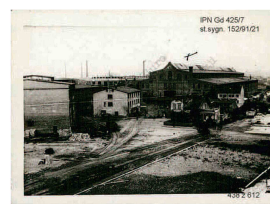

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Mija 70 lat od pożaru hali A20 (w której odbywa się ta ekspozycja) Zakładów Mechanicznych im. gen. Karola Świerczewskiego w Elblągu. Pożar został zauważony o godz. 2 po północy 17 lipca 1949. Strawił całą halę A20. Straty materialne były ogromne. Zniszczeniu uległo niedawno zainstalowane wyposażenie hali w tym suwnice, park maszynowy złożony z ponad 160 obrabiarek, jak też i kilkanaście tysięcy łopatek i innych części turbinowych, w tym kilka wirników przysyłanych do zakładu w ramach akcji remontowej. Pod zarzutem sabotażu i działania na rzecz obcego wywiadu Urząd Bezpieczeństwa (UB) aresztował wówczas ponad 220 osób, w większości pracowników Zakładów Mechanicznych.

Ówczesnej władzy i bezpieki prawdziwe przyczyny tragedii nie interesowały, znacznie ważniejsza była propaganda oraz polityka. Pożar był efektem nieszczęśliwego splotu wydarzeń i zaniedbań, ale decydenci uznali, że podpalaczami i szpiegami zostaną reemigranci z imperialistycznej Francji. Po długotrwałym przetrzymywaniu w areszcie i brutalnym śledztwie skazano 31 osoby, w tym w procesie głównym zapadły 3 wyroki śmierci, jeden wyrok dożywotniego więzienia, a 5 osób otrzymały wyrok więzienia ponad 10 lat. Dwie osoby nie przeżyły śledztwa. W tzw. procesach odpryskowych na karę śmierci skazano 2 kolejne osoby oraz zasądzone 20 długoletnich wyroków więzienia.

Rodziny aresztowanych były szykanowane – traciły pracę, mieszkanie i środki do życia. O wadze sprawy niech świadczy fakt, że w śledztwo oraz brutalne przesłuchania włączali się osobiście tacy osławieni funkcjonariusze UB jak płk Józef Różański i ppłk Józef Światło.

Wypadki te przeszły do historii jako „Sprawa Elbląska” i były najbardziej odczuwalnym w historii Elbląga aktem stalinowskiego terroru. Była ona związana z nagonką na Polaków przebywających podczas II wojny światowej poza granicami Polski, przede wszystkim we Francji oraz na obywateli i dyplomatów francuskich przebywających wówczas w Polsce. Przy tej okazji władza rozprawiła się też z opozycją oraz „elementem niepewnym i podejrzany”.

Na szczęście nie wykonano żadnego z wyroków śmierci, a wszyscy uwięzieni odzyskali wolność w 1956 roku. Wielu z nich straciło w więzieniu zdrowie i nie byli już potem tymi samymi osobami. Pełna rehabilitacja wielu z nich miała miejsce dopiero po roku 1990. Ich cierpienie upamiętnia skwer im. Ofiar Sprawy Elbląskiej oraz obelisk z tablicą pamiątkową nieopodal bramy głównej dawnego Zamechu przy ulicy Bożego Ciała. Niniejsza galeria zdjęciowa powstała, by oddać hołd wszystkim ofiarom „Sprawy Elbląskiej” w 70. rocznicę jej początku. Ma na celu przypomnieć ich twarze oraz przywrócić im pamięć społeczną.

Zdjęcia pochodzą z archiwów: Instytutu Pamięi Narodowej, Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Elblągu, Archiwum Państwowego w Gdańsku oraz prywatnych.

Autorka: Grażyna Wosińska
Koordynator: Daniel Lewandowski
Opracowanie graficzne: Andrzej Zieliński

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Zdjęcie hali A20 i terenu w pobliżu, wykonane przed pożarem w lipcu 1949 roku
archiwum IPN Gdańsk

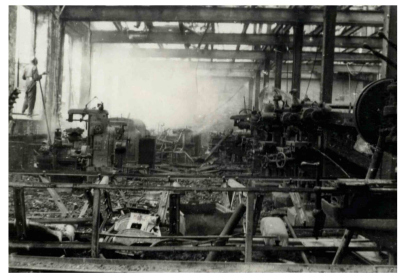
Zdjęcie hali A20 przed pożarem w lipcu 1949 roku
archiwum IPN Gdańsk

Stefan Czyż - dowódca zmiany straży przemysłowej. Wezwał telefonicznie straż pożarną 17 lipca o godz. 2.17
archiwum IPN Gdańsk

Tadeusz Ocipka - strażak, który dowodził akcją gaszenia pożaru hali A20
archiwum KM PSP w Elblągu

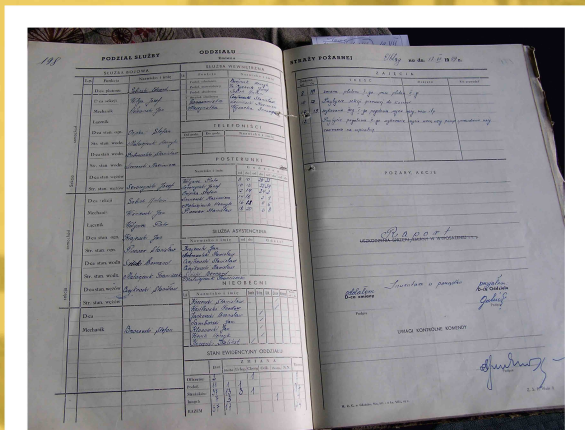

Zdjęcia hali A20 po pożarze w lipcu 1949 roku
archiwum IPN Gdańsk

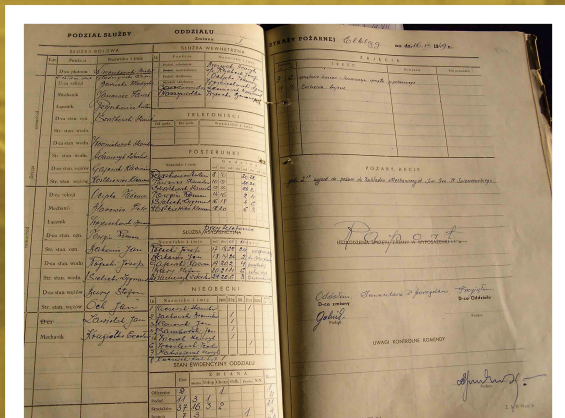

SPRAWA ELBLĄSKA

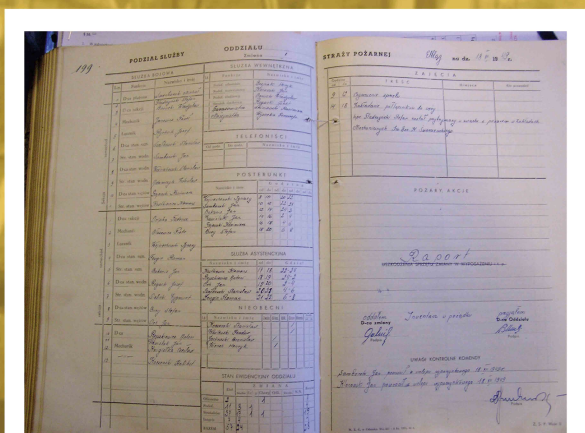
Galeria fotografii

Karta z Księgi Służby Straży Pożarnej w Elblągu 1949 roku, dot. wydarzeń z dnia 17 lipca
archiwum KM PSP w Elblągu

Karta z Księgi Służby Straży Pożarnej w Elblągu 1949 roku, dot. wyjazdu straży pożarnej
na gaszenie pożaru hali A20 Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego,
w dniu 17 lipca (niedziela) o godz. 2.18
archiwum KM PSP w Elblągu

Karta z Księgi Służby Straży Pożarnej w Elblągu 1949 roku, dot. aresztowania przez
UB kpr Stefana Gładzyskiego
archiwum KM PSP w Elblągu

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Elbląscy strażacy, zdjęcie wykonane na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych. Pierwszy z lewej Stanisław Szalkowski, dowódca stanowiska ogniowego i w środku Stanisław Woźniakowski, dowódca stanowiska wodnego. Obaj brali udział w gaszeniu pożaru hali A20 w Zakładach Mechanicznych im. Gen. Świerczewskiego
archiwum Eugeniusza Woźniakowskiego

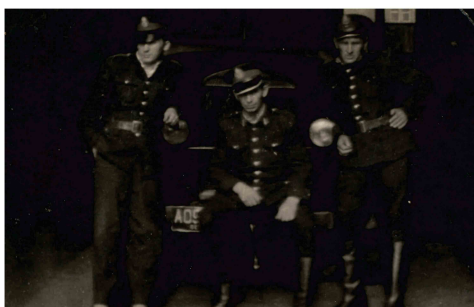
Elbląscy strażacy, zdjęcie wykonane przed siedzibą straży pożarnej, przy ul. Browarnej, na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych. Pierwszy z prawej Stanisław Woźniakowski, dowódca stanowiska wodnego
archiwum Eugeniusza Woźniakowskiego

Elbląscy strażacy, zdjęcie wykonane przed siedzibą straży pożarnej, przy ul. Browarnej, na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych. Pierwszy od lewej Stanisław Woźniakowski, dowódca stanowiska wodnego
archiwum Eugeniusza Woźniakowskiego

Zdjęcie wykonane w Elbląskiej Fabryce Urządzeń Kuziennych, przy Alei Grunwaldzkiej w latach pięćdziesiątych
archiwum Eugeniusza Woźniakowskiego

Zdjęcie wykonane w Elbląskiej Fabryce Urządzeń Kuziennych, przy Alei Grunwaldzkiej w latach pięćdziesiątych. Stanisław Woźniakowski pierwszy z prawej
archiwum Eugeniusza Woźniakowskiego

Zdjęcie wykonane w Elbląskiej Fabryce Urządzeń Kuziennych, przy Alei Grunwaldzkiej. Stanisław Woźniakowski stoi w środku w pierwszym rzędzie
archiwum Eugeniusza Woźniakowskiego

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Jean Bastard - skazany na karę śmierci w procesie głównym
archiwum IPN

Andrzej Skrzeciński - skazany na karę śmierci w procesie głównym
archiwum IPN

Adam Basista - skazany na 15 lat więzienia w procesie głównym
archiwum IPN

Bolesław Bubulis - skazany na 13 lat więzienia w procesie głównym
archiwum IPN

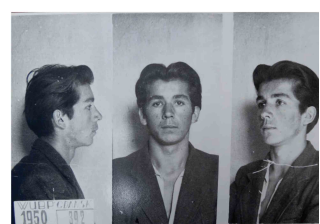
Józef Olejniczak - skazany na 11 lat więzienia w procesie głównym
archiwum IPN

WUBP KRAKÓW
1949 413
Piłk Bolesław Niczuj-Ostrowski (w wolnej Polsce gen. brygady), skazany na dwukrotną karę śmierci. UB bezpodstawnie oskarżyło go początkowo o szpiegostwo i sabotaż, następnie bez żadnych podstaw - o współpracę z Niemcami
archiwum IPN

Józef Lipiński - skazany na 10 lat w pierwszym procesie Sprawy Elbląskiej w 1950 roku
archiwum IPN

Stanisław Karkoszka - aresztowany w wieku 18 lat i więziony przez dwa lata bez wyroku. Jego brat Jan skazany na 10 lat więzienia
archiwum A P G

Alojzy Janasiewicz - skazany na karę śmierci w procesie głównym
archiwum IPN

Stefan Czysz - skazany na dożywocie w procesie głównym
archiwum IPN

Bolesław Jagodziński - skazany na 15 lat więzienia w procesie głównym
archiwum IPN

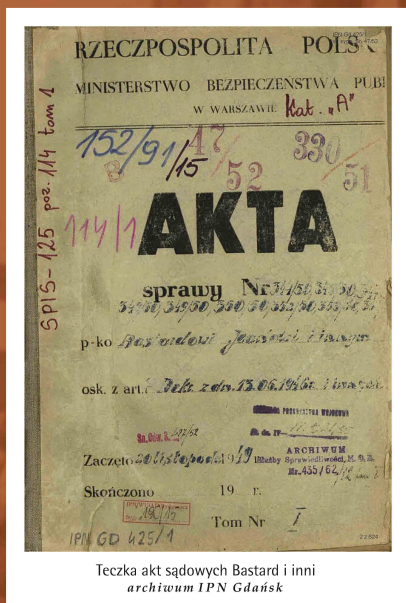
Edward Dawidowicz - skazany na 12 lat więzienia w procesie głównym
archiwum IPN

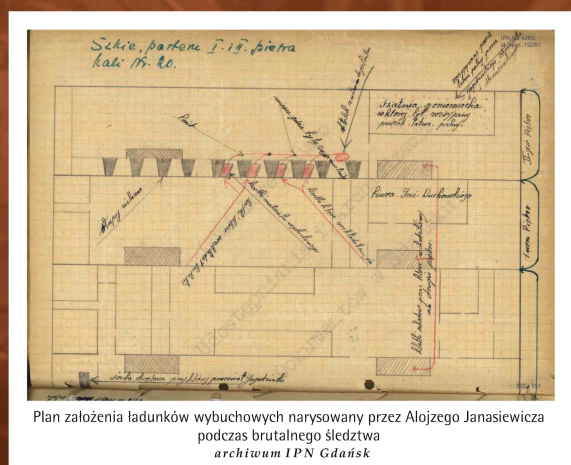
Marian Pilarz - aresztowany i więziony dwa lata bez wyroku
archiwum A P G

SPRAWA ELBLĄSKA

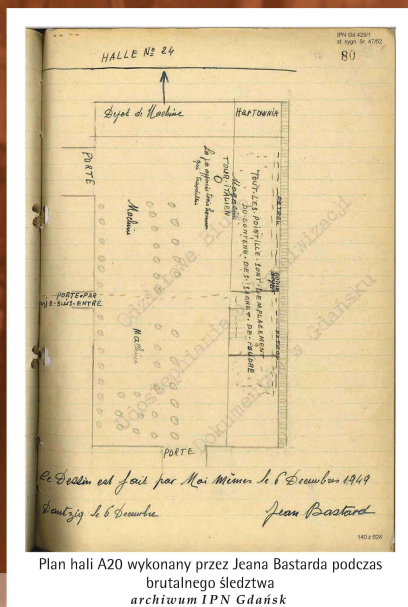
Galeria fotografii

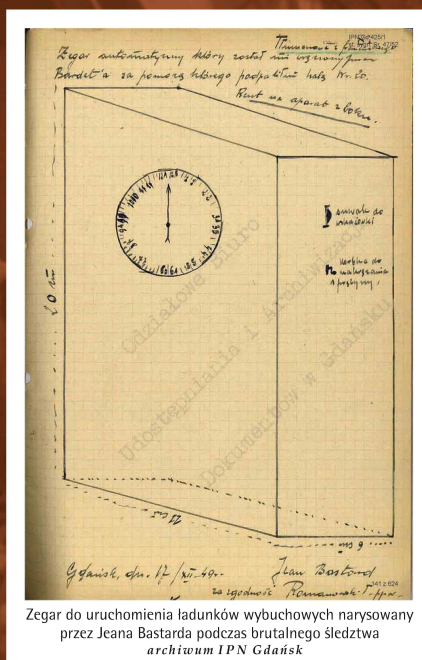
Teczka akt sądowych Bastard i inni
 archiwum IPN Gdańsk

Plan założenia ładunków wybuchowych narysowany przez Alojzego Janasiewicza podczas brutalnego śledztwa
 archiwum IPN Gdańsk

Plan hali A20 wykonany przez Jeana Bastarda podczas brutalnego śledztwa
 archiwum IPN Gdańsk

Zegar do uruchomienia ładunków wybuchowych narysowany przez Jeana Bastarda podczas brutalnego śledztwa
 archiwum IPN Gdańsk

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Józef Stalin,
właściwie Iosif Wissarionowicz Dżugaszwili
wolna domena

Bolesław Bierut
wolna domena

Adam Humer - wicedyrektor Departamentu Śledczego Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego za czasów Sprawy Elbląskiej. W wolnej Polsce skazany na 7,5 roku więzienia, odsiedział 3,5 roku
Wikipedia

Józef Różański, pierwotnie Józef Goldberg - prawnik, oficer NKWD i MBP. Dyrektor Departamentu Śledczego za czasów Sprawy Elbląskiej. Skazany w 1957 roku na 14 lat więzienia, odsiedział 10 lat. Faktyczny sprawca skazania na karę śmierci Witolda Pileckiego
wolna domena

Stanisław Radkiewicz - minister Bezpieczeństwa Publicznego
wolna domena

Józef Światło (pierwotnie Izaak Fleischfarb) - pierwszy wicedyrektor Departamentu X Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. Osobiście przesłuchiwał Stanisława Wójcickiego, aresztowanego pod zarzutem podpalenia hali A20
Wikipedia

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

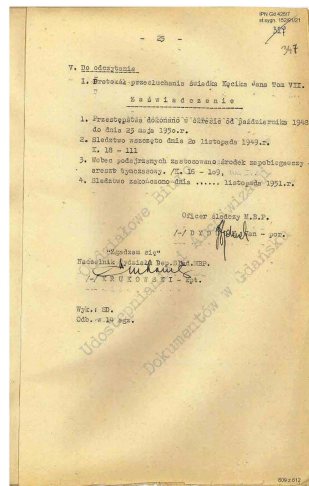
Stanisław Żarakowski - prawnik, gen. bryg. Ludowego Wojska Polskiego (zdegradowany w 1991 roku). Naczelny Prokurator Wojskowy w latach 1950 - 1956. Żarakowski wystąpił do Najwyższego Sądu Wojskowego o zmianę kary dożywotnia na karę śmierci Stefana Czyży, skazanego w procesie Bastard i inni. Odpowiedzialny za wydawanie wyroków śmierci na żołnierzy i działaczy podziemia niepodległościowego.

Wikipedia

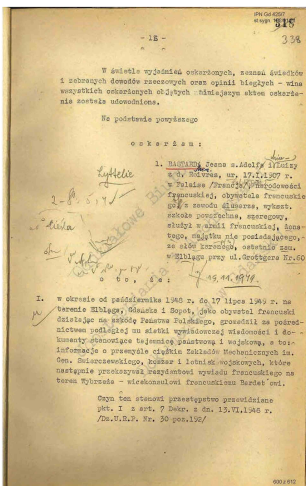
Prokurator Henryk Ligięca. Został zwolniony dyscyplinarnie z wojska 29 kwietnia 1955. Wydalony również z partii. Komisja Mazura w 1957 obciążyła Henryka Ligięcę odpowiedzialnością za wiele czynów związanych z naduciem władzy. Oskarżał w sprawie Bastard i inni

Wikipedia

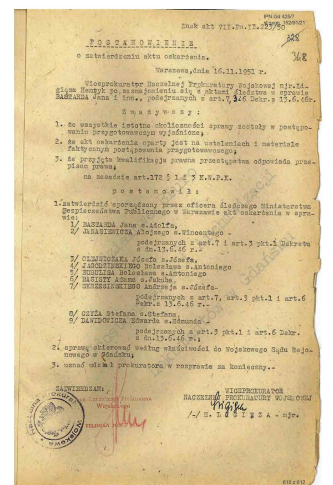
Zakończenie aktu oskarżenia Jeana Bastarda i innych. Podpisał por. Jan Dyduch, oficer śledczy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego oraz kpt. Krukowski

archiwum IPN Gdańsk

Część aktu oskarżenia dotycząca Jeana Bastarda

archiwum IPN Gdańsk

Zatwierdzenie aktu oskarżenia przez Henryka Ligięcę, wiceprokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej

archiwum IPN Gdańsk

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Tydzień po wyroku (28 lutego 1952 roku) w sprawie Bastarda i innych, w Trybunie Ludu, Dzienniku Bałtyckim i Głosie Wybrzeża ukazał się ten sam artykuł o rozprawie z kłamstwami o sabotażu dokonanym przez dziewięciu oskarżonych
archiwum prywatne

Edwin Kesik - członek składu sędziowskiego w sprawie Bastarda i innych; bezpodstawnie skazał trzy osoby na śmierć. Wyrokował w sześciu procesach odpryskowych w Sprawie Elbląskiej. W Wojskowym Sądzie Rejonowym w Gdańsku skazał 14 osób na śmierć.
archiwum IPN Gdańsk

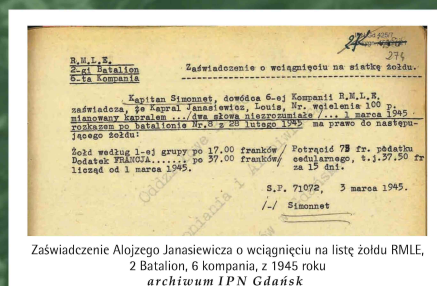

Mieczysław Widaj - przewodniczący składu sędziowskiego w sprawie Bastarda i innych, bezpodstawnie skazał trzy osoby na śmierć. Morderca sądowy. Skazał także na śmierć ponad stu żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego
Wikipedia

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Zaświadczenie Alojzego Janasiewicza o wciągnięciu na listę żołd RMLE,
2 Batalion, 6 kompania, z 1945 roku
archiwum IPN Gdańsk

Alojzy Janasiewicz (drugi z prawej) był żołnierzem Legii
Cudzoziemskiej. Walczył w Indochinach
archiwum IPN Gdańsk

Alojzy Janasiewicz (z prawej) był żołnierzem Legii
Cudzoziemskiej. Zdjęcie z 1 listopada 1945 roku
archiwum IPN Gdańsk

Alojzy Janasiewicz - skazany na karę śmierci w procesie głównym.
Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego
archiwum IPN Gdańsk

Alojzy Janasiewicz (z prawej) był żołnierzem Legii
Cudzoziemskiej. Walczył w Indochinach
archiwum IPN Gdańsk

Alojzy Janasiewicz - (z prawej) był żołnierzem Legii Cudzoziemskiej.
Walczył w Indochinach. Zdjęcie z 26 października 1946 roku
archiwum IPN Gdańsk

Alojzy Janasiewicz - (z lewej) był żołnierzem
Legii Cudzoziemskiej. Dosłużył się stopniem
sierżanta
archiwum IPN Gdańsk

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Stanisław Pawlik w 1941 i 1942 roku pracował w kamieniołomach Lorlent (Bretania we Francji)
archiwum rodzinne

Maria Kuliś i Stanisław Pawlik
archiwum rodzinne

Stanisław Pawlik - skazany na 6 lat więzienia, na skutek apelacji płk Heleny Wolińskiej sąd podwyższył na 10 lat. Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego
archiwum rodzinne

Maria i Stanisław Pawlikowie. Zdjęcie wykonano 10 stycznia (niedziela) 1948 roku
archiwum rodzinne

Maria Pawlik (trzecia z prawej) pamiątkowe zdjęcie po pracy przy odbudowie Elbląga
archiwum rodzinne

Maria Pawlik (pierwsza z lewej) w przerwie w pracy przy odbudowie Elbląga
archiwum rodzinne

Spotkanie towarzyskie po wyjściu z więzienia skazanych w Sprawie Elbląskiej. Pierwszy od lewej Stefan Szczepeński, trzeci z lewej Bolesław Bubulis, w środku Adam Basista, pierwszy z prawej Stanisław Pawlik
archiwum rodzinne

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

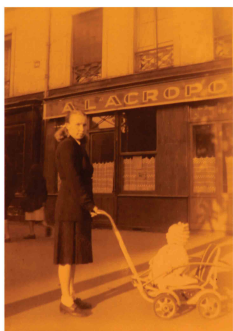
Zdjęcie ślubne Agaty Karapińskiej, aresztowanej w Sprawie Elbląskiej (około dwa lata siedział w więzieniu) i Adama Basisty, skazanego w Sprawie Elbląskiej
archiwum rodzinne

Agata Karapińska podczas kursu pielęgnarskiego w francuskim szpitalu
archiwum rodzinne

Francuskie prawo jazdy Agaty Karapińskiej z 1946 roku
archiwum rodzinne

Maria Karapińska z córką Agatą w Paryżu około 1930 roku
archiwum rodzinne

Adam Basista - skazany na 15 lat więzienia w procesie głównym. Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego
archiwum IPN

Francuska legitymacja szkolna Agaty Karapińskiej na rok szkolny 1941
archiwum rodzinne

Okladka legitymacji PPR z Francji z 1946 roku
archiwum rodzinne

Adam i Agata Basistowie z synem Bronisławem. Zdjęcie wykonane na krótko przed śmiercią Adama w 1960 roku
archiwum prywatne

Legitymacja PPR Marii Karapińskiej, matki Agaty, z Francji z 1947 roku
archiwum rodzinne

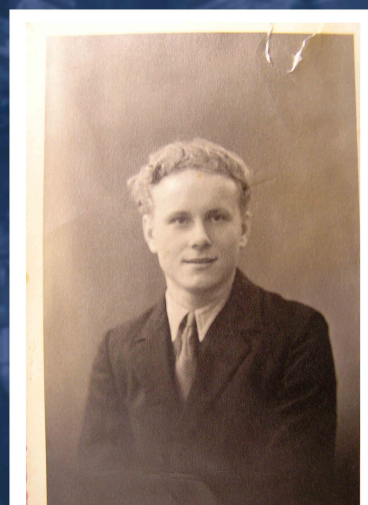

SPRAWA ELBLĄSKA

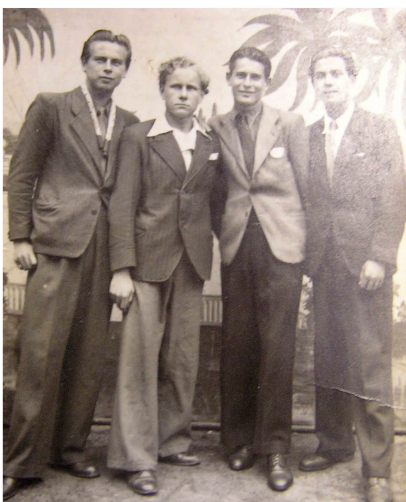
Galeria fotografii

Bolesław Bubulis - skazany na 13 lat więzienia w procesie głównym. Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego
archiwum IPN

Bolesław Bubulis - zdjęcie wykonane we Francji przed 1948 rokiem
archiwum prywatne

Bolesław Bubulis (drugi od lewej) z kolegami z Francji, zdjęcie wykonane przed rokiem 1948
archiwum prywatne

Bolesław Bubulis w francuskim przedszkolu, siedzi trzeci od lewej
archiwum prywatne

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Por. Bolesław Nieczuja-Ostrowski (trzeci od lewej).
Zdjęcie wykonane podczas odpoczynku w czasie ćwiczeń
w Różanie nad Narwią (sierpień 1937 r.)
archiwum prywatne

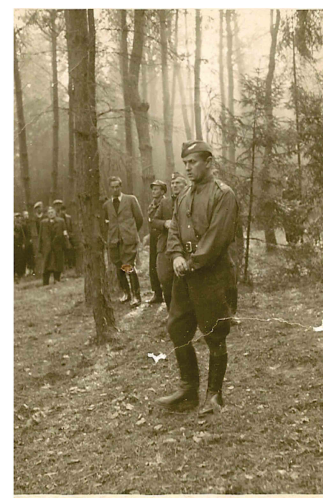
Bolesław Nieczuja-Ostrowski (z prawej) w okolicy Nowego Kościoła
(obecnie Pogrodzie), koło Elbląga. Grudzień 1945 roku
archiwum prywatne

Por. Bolesław Nieczuja-Ostrowski ze swoimi
żołnierzami z 5. Pułku Strzelców Podhalańskich
podczas ćwiczeń, okolice Przemyśla. Maj 1935 r.,
kurs praktyczny 22. Dywizji Piechoty Górskiej
archiwum prywatne

Pułkownik Bolesław Nieczuja-Ostrowski (w wolnej Polsce gen. brygady), skazany na
dwukrotną karę śmierci. UB bezpodstawnie oskarżyło go początkowo o szpiegostwo
i sabotaż, następnie bez żadnych podstaw - o współpracę z Niemcami
archiwum IPN

Mjr Bolesław Nieczuja-Ostrowski przemawia
do żołnierzy z Samodzielnego Batalionu
Partyzanckiego kryptonim Suszarnia,
październik / listopad 1944 roku
archiwum prywatne

Falszywa Kenkarta Bolesława Nieczuja-Ostrowskiego z 1942 roku na nazwisko Czaczkowski
archiwum prywatne

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Józef Czerwiński - zdjęcie wykonane w latach 50-tych. Aresztowany w Sprawie Elbląskiej. Po około dwóch latach brutalnego śledztwa wyszedł z więzienia. Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego
archiwum prywatne

Józef Czerwiński na rowerze. Zdjęcie wykonane w 1948 roku w Elblągu
archiwum prywatne

Józef Czerwiński - zdjęcie z I komunii św. Zdjęcie wykonane we Francji
archiwum prywatne

Zdjęcie rodziny Czerwińskich. Z lewej w drugim rzędzie Józef Czerwiński, z prawej w drugim rzędzie Stanisław Czerwiński również aresztowany w Sprawie Elbląskiej, po około dwóch latach brutalnego śledztwa zwolniony
archiwum prywatne

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Potigny – widokówka. Tam mieszkał Józef Olejniczak w latach 1930 – 1948
archiwum rodzinne

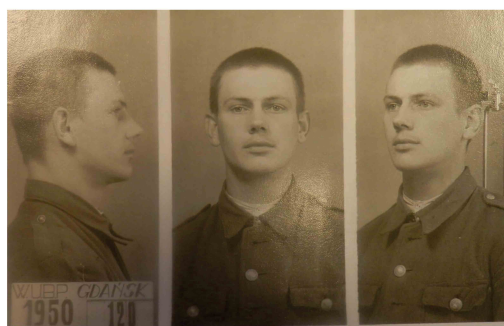
Pierwsze zdjęcie rodziny Olejniczaków po przyjeździe do Potigny, od prawej Józef Olejniczak, jego żona Waleria z synem też Józefem
archiwum rodzinne

Rodzina Olejniczaków przed domem w Potigny. Lata trzydzieste
archiwum rodzinne

Zdjęcie pamiątkowe z Francji: siedzą Józef Olejniczak – senior, pani Kaszuba, chrzestna syna Olejniczaka, pan Ginter nauczyciel Legia Honorowa za działalność społeczną, Waleria – mama Józefa Olejniczaka juniora i córka Jankowskiego, stoją: od lewej Jankowski, małżeństwo Zgrzywów, ich córka Natalia
archiwum rodzinne

Józef Olejniczak – skazany na 11 lat więzienia w procesie głównym. Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego
archiwum IPN

Józef Olejniczak po pierwszej komunii św. z rodzicami i bratem, około 1940 roku we Francji
archiwum rodzinne

Józef Olejniczak (z lewej) przy tablicy upamiętniającej Charlesa de Gaulle, z czerwca 1944 roku
archiwum rodzinne

Poświęcenie cmentarza w Urville-Langannierie (5 km od Potigne) żołnierzy generała Maczka, poległych podczas inwazji
archiwum rodzinne

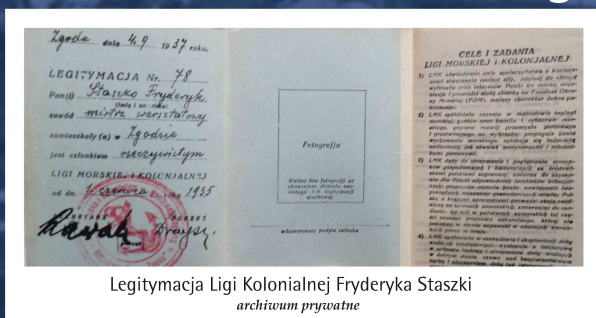

Józef Olejniczak senior po pracy grał w zespole muzycznym we Francji. Jego syn Józef grał na perkusji na zabawach, po powrocie do Polski
archiwum rodzinne

SPRAWA ELBLĄSKA

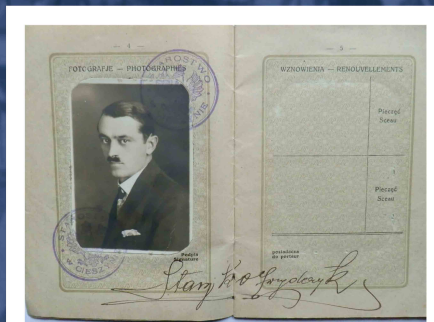
Galeria fotografii

Legitymacja Ligi Kolonialnej Fryderyka Staszki
archiwum prywatne

Legitymacja Związku Towarzystw Gimnastycznych Sokół
Fryderyka Staszki z 1924 roku
archiwum prywatne

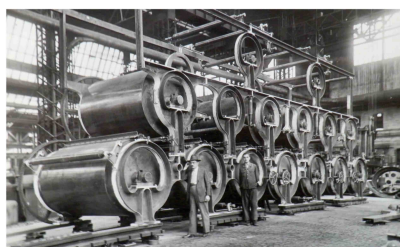
Fryderyk Staszko. Strona z przedwojennego dowodu osobistego
archiwum prywatne

Fryderyk Staszko - wicedyrektor Zakładów
Mechanicznych im. Gen. K. Świerczewskiego
aresztowany 23 lipca 1949 roku
pod zarzutem sabotażu, podpalenia hali A20,
śledztwo umorzono 18 sierpnia 1951 roku
archiwum prywatne

Skoczów. Stowarzyszenie weteranów wojskowych 1932 rok.
Ojciec Fryderyka Staszki był w armii austriackiej
i I brygadzie Piłsudskiego
archiwum prywatne

Fryderyk Staszko (w kapeluszu) pracował w Hucie Zgoda
Świętochłowice w latach 30
archiwum prywatne

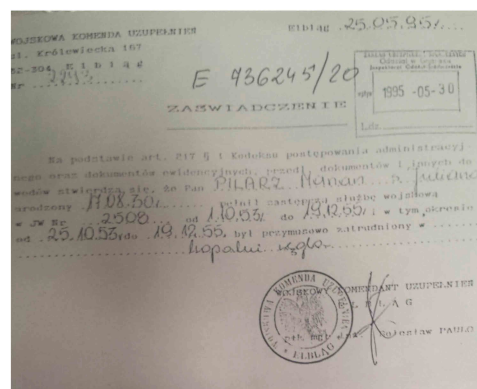
Ojciec Fryderyka - Józef Staszko, w tle reklama
jego firmy w Skoczowie, która funkcjonowała
w latach 1900 - 1936
archiwum prywatne

SPRAWA ELBLĄSKA

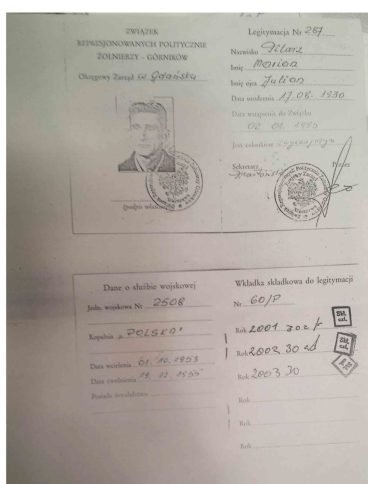
Galeria fotografii

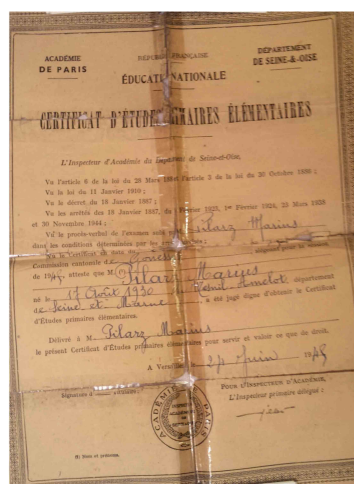
Marian Pilarz - był przez około dwa lata przesłuchiwany przez UB. Po sześciu miesiącach w formie represji pracował przymusowo w kopalni węgla, pretekstem było powołanie do wojska. Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego Archiwum Państwowe w Gdańsku

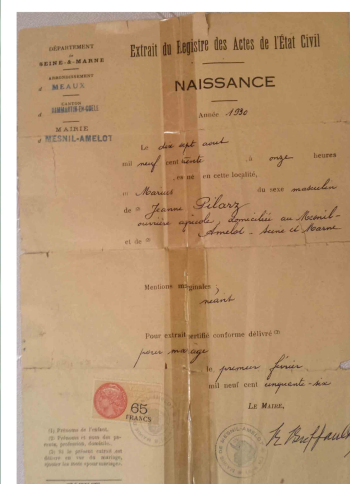
Zaświadczenie Mariana Pilarza o przymusowej pracy w kopalni węgla „Polska” w latach 1953 – 1955 archiwum prywatne

Legitymacja Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy – Górników archiwum prywatne

Zaświadczenie o ukończeniu szkoły powszechnej przez Mariana Pilarza archiwum prywatne

Wypis z urzędu stanu cywilnego w Mesnil-Amelot dotyczący Mariana Pilarza archiwum prywatne

SPRAWA ELBLĄSKA

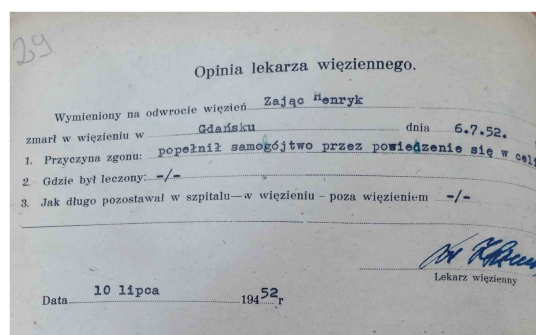
Galeria fotografii

Henryk Zajac - skazany na 12 lat więzienia w procesie odpryskowym Sprawy Elbląskiej. Pracownik Zakładów Mechanicznych im. Gen. Karola Świerczewskiego
archiwum prywatne

Grób Henryka Zajacę na cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku. Jest pochowany razem z mar. Karolem Martynskim, którego Sąd marynarki Wojennej bezpodstawnie skazał na karę śmierci. Wyrok wykonano
archiwum prywatne

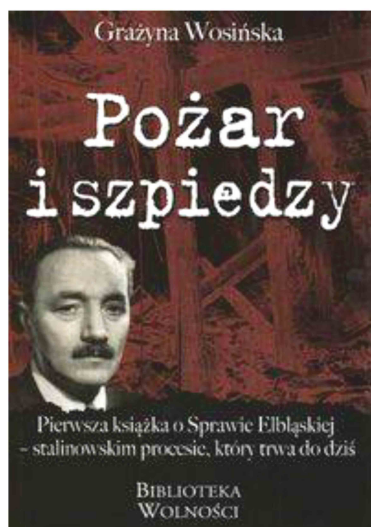
Informacja lekarza stwierdzającego samobójstwo Henryka Zajacę. Natomiast zdaniem współwięźniów został zamordowany
Archiwum Państwowe w Gdańsku

SPRAWA ELBLĄSKA

Galeria fotografii

Antoni Czuchnowski był jednym z pionierów Zamechu. Zaczął w nim swoją pracę w listopadzie 1948 r. Przez wiele lat pracował w Biurze Technologicznym przy produkcji turbin parowych, potem przeniósł się do Biura Konstrukcyjnego Przekładni Zębatych. W „Sprawie Elbląskiej” był przetrzymywany w więzieniu w Gdańsku przez okres 2 lat bez prawa widzenia rodziny i poddany ciężkiemu śledztwu. W tym czasie jego rodzina - ciężarna żona i kilkuletnie dziecko - pozostały bez środków do życia. W sierpniu 1951 został zwolniony z więzienia i mimo tragicznych przeżyć wrócił do pracy w Zamechu. Nigdy nie oczekiwał przeprosin, odszkodowań, rehabilitacji. Twierdził, że historia każdego kraju ma swoje czarne i białe strony. Wyparł te wydarzenia ze swojej świadomości. W roku 1961 wstąpił nawet do PZPR. Do momentu przejścia na emeryturę w roku 1990 pozostawał osobą niezwykle aktywną, bardzo życzliwą współpracownikom i cieszył się dużym autorytetem technicznym.

Na kanwie "Sprawy Elbląskiej" powstały dwie książki. Ich autorką jest mieszkanka Elbląga - Grażyna Wosińska, która przez wiele lat gromadziła i studiowała obszerny materiał historyczny, w tym zbierała relacje ludzi i ich rodzin, których te wydarzenia dotknęły.